

Loppuraportti Helsingin Sanomain Säätiölle

Mikko Knuutila

Fudanin yliopisto, lukuvuosi 2017–2018

Johdanto

Vietin lukuvuoden 2017–2018 Helsingin Sanomain Säätiön toimittajastipendiaattina Fudanin yliopistossa Shanghaista. Vuoden aikana opin valtavasti, sain paljon uusia ystäviä ja runsaasti hienoja kokemuksia. Ymmärrän nyt Kiinaa huomattavasti syvällisemmin kuin ennen stipendiaattivuottani ja ymmärrän myös, kuinka vähän lopulta vielä tiedän tästä valtavasta maasta. Vuosi jätti suuren halun jatkaa opintojani sekä kielen että kulttuurin saralla. Olen todella kiitollinen HS-säätiölle saamastani mahdollisuudesta ja toivon toimittajastipendiaattiohjelmalle pitkää ikää.

Tässä loppuraportissa pyrin kuvailemaan kokemuksiani Fudanissa ja Shanghaissa sekä antamaan vinkkejä seuraaville Kiinaan lähtijöille. Tätä tarkoitusta varten jaan kirjoitukseni kolmeen osaan: valmisteluihin kotimaassa ennen lähtöä, opiskeluun ja elämään Shanghaissa sekä neuvoihin tuleville stipendiaateille.

Hakeminen Fudaniin ja muut valmistelut

Sain tietää valinnastani Fudaniin syksyllä 2016, jolloin opintojen alkuun oli vielä lähes vuosi aikaa. Odotus tuntui pitkältä, mutta samalla se tarjosi hyvän mahdollisuuden valmistautua stipendiaattivuoteen. Samalla työnantajani pystyi varautumaan poissaolooni ja hankkimaan minulle sijaisen.

Opintovapaa opiskeluja varten järjestyi helposti, mistä olen kiitollinen työnantajalleni Ilta-Sanomille. Olin vapaalla urheilutoimituksen uutispäällikön tehtävästäni yhteensä kymmenen kuukautta, vuoden 2017 syyskuun alusta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun asti. Lisäksi aloitin kesälomani heinäkuun puolivälissä 2017, eli olin poissa töistä miltei kokonaisen vuoden. Sitä ennen ehdin työskennellä IS:ssä miltei viisitoista vuotta yhtäjaksoisesti, joten paluu opiskelijaksi työputken jälkeen tuntui hyvältä ja rentouttavalta ajatukselta.

Aloitin valmistautumisen Fudan-vuoteeni heti kuultuani valinnastani. Olin yhteydessä Shanghaissa tuolloin olleeseen stipendiaattiin Heidi Väärämäkeen ja tapasin Helsingissä useaan otteeseen Heidin edeltäjän Antti Järven. Lisäksi keskustelin edellisten vuosien Fudan-konkarien Katriina Pajarin ja

Eeva Erosen kanssa. Huomasin nopeasti, että HS-säätiön stipendiaattien kesken vallitsee hyvä yhteishenki. Aikaisemmin Kiinassa olleet stipendiaatit auttavat mielellään uutta tulokasta. Heidän avullaan selvisin monesta alkuvaiheen hämmennyksestä nopeasti.

Ryhdyin myös heti lukemaan Kiinaa käsittelevää kirjallisuutta, lukemaan kiinalaisia lehtiä (etenkin vielä kohtuullisella journalistisella vapaudella toimivaa hongkongilaista South China Morning Postia) ja katselemaan kiinalaisia elokuvia sekä Kiinasta kertovia dokumentteja. Tämä toimi hyvänä henkisenä valmistautumisena. Lisäksi aloitin kiinan kielen alkeiskurssin Helsingin kansalaisopistossa. Kurssin päätyttyä keväällä, jatkoin kieliopintojani omatoimisesti lähtöön saakka.

Maaliskuussa 2017 käytin talvilomaviikkoni Kiinan matkaan. Heidi Väärämäki esitteli minulle tuolloin Fudanin kampusta, ja Shanghaissa tuolloin tietokirjaa Kiinan taloudesta kirjoittanut Eeva Eronen näytti minulle muuta kaupunkia. Viikko Shanghaissa oli erittäin hyödyllinen, sillä opin hahmottamaan kaupunkia ja pystyin pohtimaan, missä minun kannattaa asua opiskeluaikani. Hakuprosessi Fudanin yliopistoon oli kohtuullisen helppo. Yliopiston verkkosivujen ja aikaisempien stipendiaattien kokemusten perusteella pystyin hahmottamaan, mikä tarjolla olevista ohjelmista vastaisi parhaiten omia kiinnostuksen kohteitani. Päädyin hakemaan School of Social Development and Public Policyn (lyhyemmin SSDPP) tarjoamaan englanninkieliseen Chinese Society -maisteriohjelmaan, tosin en kaksivuotiseen tutkintoon, vaan vuodeksi osallistumaan opetukseen Senior Advanced Student -statuksella. Antti Järvi oli osallistunut aikaisemmin samaan ohjelmaan, joten hän pystyi neuvomaan minua hakemisessa vastaan tulleissa ongelmissa. Tosin järjestelmät ja vaatimukset olivat jonkin verran muuttuneet kahdessa vuodessa.

Haku tapahtui internetin kautta, tosin minun piti myös lähettää notarisoidut tutkintotodistukset Tampereen yliopistossa aikanaan tekemästäni maisterintutkinnosta Kiinaan postitse. Minulle myös soitettiin SSDPP:n kansliasta lyhyttä puhelinhaastattelua varten. Haastattelussa lähinnä kysyttiin, tiedätkö varmasti mihin ohjelmaan olen hakemassa ja millä statuksella. HS-säätiön ja Antti Järven nimen mainitseminen selvensi asian, ja sain heti haastattelun päätteeksi tietää tulevani valituksi. Se oli helpotus, vaikka aikaisemmat stipendiaatit olivat vakuuttaneet hakemisen olevan lähinnä muodollisuus.

Opiskelu Fudanissa ja eläminen Shanghaissa

Suurin huolenaiheeni ennen Shanghaihin muuttoa oli sopivan asunnon löytäminen. Vaikka asukkaiden keskiansio on Shanghaissa huomattavasti Suomea alhaisempi, vuokrataso kaupungin

keskustassa ja sen liepeillä on jopa Helsinkiä kovempi. Kysyin asunnonhankinnassa neuvoja Shanghaiin suomalaisyhteisön Facebook-sivuston kautta, ja moni minulle vastanneista kehotti etsimään majapaikkaa AirBnB-sivuston kautta.

Noudatin neuvoa ja löysin kohtuuhintaisen huoneen Tongji Xincun -asuinalueelta metrolinja 10:n varrelta ja vain vartin pyöräilymatkan päästä Fudanista. Minua kiehtoi myös se, että voisin jakaa asunnon paikallisen ihmisen kanssa ja tutustua myös tätä kautta paikallinen kulttuuriin. Näin myös kävi. AirBnB-isäntäni Xiao oli nuori Tanskassa opiskellut arkkitehti. Hän pystyi auttamaan minua suuresti käytännön asioissa, kuten poliisiasemalle rekisteröitymisessä ja kännykkäliittymän hankkimisessa. Lisäksi ystävästyin vuoden mittaan Xiaon kanssa, ja kävimme lukuisia mielenkiintoisia keskusteluja muun muassa Kiinan politiikasta ja Xiaon elämästä sekä työstä.

Kotiutumista Shanghaihin auttoi myös ns. stipendiaattipakkaus, aikaisempien Fudanin opiskelijoiden kokoama välttämättömyystarvikkeiden joukko, joka odotti minua paikan päällä. Paketissa on vuodevaatteita, astioita, pyyhkeitä ja kaikkea muuta tarpeellista, joita minun ei nyt täytynyt lähteä metsästämään kaupungilta. Pakkaus odottaa nyt Shanghaissa seuraavaa tulijaa, minun vuorostani hieman täydentämänä. Tavaraa on jo puolikas komerollinen.

Valitsin Chinese Society -ohjelman, koska siinä tarjottiin kursseja, jotka valottivat Kiinan yhteiskuntaa monelta kantilta. Pää tavoitteeni stipendiaattivuoden aikana oli oppia ymmärtämään Kiinaa entistä paremmin ja uskoin tämän ohjelman auttamaan parhaiten tämän tavoitteen saavuttamisessa.

Syyslukukaudella opiskelin neljällä kurssilla, joista yksi käsitteli Kiinan demografiaa ja yhden lapsen politiikan seurauksia, yksi Kiinan uskontoja ja niiden vaikutusta yhteiskuntaan, yksi oli yleisluontoisempi esittely Kiinan yhteiskunnasta ja yksi pureutui Shanghaiin eri lähestymiskulmista. Lisäksi kävin laitokseni tarjoamalla kiinan kielen kurssilla.

Kursseista parhaita olivat mielestäni kaksi ensiksi mainittua. Niiden luennot olivat taiten rakennettuja ja joka luennolle tarjottu ennakkolukemisto hyvin kuratoitua. Kaksi jälkimmäistä olivat sisällöltään epätasaisempia. Kumpaakin opetti veteraaniprofessori Yu Hai, joka oli haalinut luennoitsijoiksi ison joukon vierailijoita ja järjestänyt lukuisia vierailuja. Näistä parhaat olivat erittäin kiinnostavia, mutta kokonaiskuva kummastakin kurssista jäi sekavaksi.

SSDPP:n tarjoama kiinan kielen kurssi oli mielestäni turhan hidastempoinen ja alkeisiin keskittyvä. Se kärsi myös suuresta ryhmäkoosta. Osa opiskelijoista oli nuoria vaihto-opiskelijoita, jotka olivat tulleet Shanghaihin juhlimaan eikä heitä juuri vaikuttanut kiinnostavan opiskelu. Moni heistä läpäisi loppukokeen lunttaamalla.

Paikkasin yliopiston kielenopetuksen puutteita sijoittamalla pari tuhatta euroa stipendivaroistani yksityisen GoEast-kielikoulun tarjoamiin pienryhmäkursseihin. Moni aikaisempi stipendiaatti oli myös opiskellut GoEastissa ja he olivat kehuneet minulle opetusta vuolaasti. Kehut olivat paikallaan, sillä GoEastin kiinantunnit olivat erittäin laadukkaita. Kielikoulun opettajat olivat nuoria, mutta jo kokeneita pedagogeja. Heillä kaikilla oli ylempi korkeakoulututkinto kiinan opettamisesta vieraana kielenä, runsaasti kokemusta ja erinomainen englannin kielen taito. Opiskelin GoEastissa stipendaattivuoteni aikana 6–9 tuntia viikossa, yhteensä 149 oppituntia. Kävin keväällä mittaamassa osaamistani HSK-kokeessa, joka on virallinen kiinan kielen osaamisen mittari, kuten IELTS- ja TEUFEL-kokeet englannin. HSK-tasoja on kaikkiaan kuusi, minä läpäisin kolmostason kokeen kirkkaasti.

Kevätlukukaudella opiskelin syksyn tavoin neljä kurssia Fudanissa. Yksi kurseista pureutui Kiinan kulttuuriin kiinalaisen nykyelokuvan avulla, yksi käsitteli Kiinan poliittista taloustiedettä, yksi tutki Kiinan kulutusyhteiskuntaa antropologisin keinoin ja yhden aiheena oli Silkkitien muinainen kauppa. Kaikki neljä olivat mielestäni antoisia kursseja, eniten pidin elokuvakurssista, jonka oppitunneilla käytiin mielenkiintoisia keskusteluja elokuvista ja niiden kautta myös Kiinan yhteiskunnan kipukohdista. Kurssin vetäjä opetti kiinalaisille opiskelijoille pohjoismaista elokuvaa, ja luentojen ulkopuolella juttelimme usein Aki Kaurismäen tuotannosta.

Vuonna 1905 perustettu Fudanin yliopisto on yksi Kiinan arvostetuimmista korkeakouluista, joka arvioidaan kuuluvan maailman sadan parhaan yliopiston joukkoon. Fudanilla on kymmeniä tuhansia opiskelijoita ja neljä eri kampusta ympäri Shanghaita. Omat opintoni olivat yliopiston pääkampuksella, joka sijaitsee Yangpun kaupunginosassa Pohjois-Shanghaissa, noin puolen tunnin matkan päässä kaupungin ydinkeskustasta. Englanniksi opiskelevat ulkomaalaiset ja kiinalaiset opiskelijat eivät juuri kohtaa, joten oma opiskelijayhteisöni koostui lähinnä muista Chinese Society -ohjelman opiskelijoista. Kiinalaisiin tutustuin enemmän AirBnB:n asuntoni ja GoEast-opiskeluni kautta.

Opiskelumenestykseni oli melko hyvää. Fudanissa arvostelu on amerikkalaistyylistä, joten sain syyslukukauden viiden kurssin arvosanarivini oli A, A, A-, A- ja B+. Kevätlukukauden arvosanoja

en ole tätä raporttia kirjoittaessani kesäkuun puolivälissä vielä saanut. Viimeisten esseiden deadline oli vasta viikko sitten.

Opintojen ohella pyrin mahdollisimman paljon tutustumaan Shanghaihin ja lähikaupunkeihin. Vapaapäiväni kuluivat joko kaupunkia kiertäessä tai liikuntaharrastusten parissa. Pelasin jalkapalloa ulkomaalaisten opiskelijoiden joukkueessa Fudanin yliopistoliigassa, jonka voitimme. Joukkueoverini Saiton avulla pääsin myös mukaan kahteen japanilaisjoukkueeseen, jotka pelasivat Shanghaiin ulkomaalaisten sarjassa lauantaisin ja sunnuntaisin. Lisäksi kävin maanantai-iltaisin pelaamassa salibandyä Shanghaiin suomalaisyhteisön joukkueessa Hakkapeliitoissa. Osallistuin keväällä Hakkapeliittojen riveissä salibandyn Kiinan mestaruuskisoihin Guangzhoussa, josta palasimme Shanghaihin mestaruuspokaalin kanssa.

Neuvoja tuleville stipendiaateille ja stipendin hakemista pohtiville

Vuosi Shanghaissa oli tähänastisen elämäni opettavin vuosi. Suosittelen hakemista kaikille, joita kovaa vauhtia kasvava Kiina kiinnostaa. Viisituhatuotista kulttuuria ei pysty ottamaan haltuun yhdessä lukuvuodessa, mutta asuminen Shanghaissa antaa hyvän alun elämänmittaiselle ihmettelylle. HS-säätiön stipendi riittää kattamaan vuoden menot melko hyvin. Levästi sillä ei eletä, mutta välillä on varaa syödä muutakin kuin nuudeliikeittoa yliopiston ruokalassa. Ja vaikka hakemus ei ensimmäisellä kerralla tärppää, ei pidä lannistua. Itse tulin valituksi kolmannella yrittämällä.

Muutto Shanghaihin ei lopulta ollut mikään valtava kulttuurishokki. Ahkera Kiinan asioiden ja kielen opiskelu jo ennen lähtöä oli todella hyödyllistä: tunsin pääseväni jollain tavalla sisään maahan jo ennen opintojen alkua. Myös Shanghaissa viettämäni keväinen lomaviikko opetti paljon kaupungin eri alueista ja niissä liikkumisesta. Neuvon kaikkia Shanghaihin lähteviä tekemään tiedustelumatkan ennen lopullista muuttoa.

Aikaisempien stipendiaattien neuvot ja henkinen tuki hakuvaiheessa olivat kullannarvoisia, kuten myös Shanghaissa odottanut stipendiaattipakkaus. HS-Säätiö jättää hakuvastuun stipendiaatille, joten edeltäjät ovat paras tapa hankkia tietoa hakuprosessista. Kysyvä ei tieltä eksy, ja Fudanissa olleet stipendiaatit pitävät kunnia-asianaan auttaa uusia Shanghaihin lähtijöitä.

Fudanissa ja Shanghaissa ylipäänsä törmää kiinalaiseen byrokraatiaan, joka on tarpeettoman monimutkaista ja ajoittain melko turhauttavaa. Aikaisemmat stipendiaatit neuvoivat minua pitämään byrokraatiaa osana kulttuurikokemusta. Se oli hyvä ohje, joka auttoi vaikeina hetkinä. Lopulta kaikki

järjesty. Minä en saanut maksettua lukukausimaksuani ajallaan yliopiston tietokonejärjestelmän ongelmien vuoksi. Lopulta SSDPP:n laitos sai kuitenkin taivuteltua tietoni kuntoon ja pääsin maksamaan pari kuukautta myöhässä. Ehdin jo pohtia, saanko potkut yliopistosta velkani vuoksi, mutta Fudan onneksi suhtautui minuun myötämielisesti. He tiesivät, että vika oli heidän päässään.

Lopuksi, lukuvuosi on loppuen lopuksi lyhyt aika ja kaikkia tavoitteita ja toiveita on mahdoton saada toteutettua kymmenessä kuukaudessa. Välillä huomasin, että tunsin jääväni jostain paitsi, kun en ehtinyt jokaiselle mielenkiintoiselle vierailuluennolle tai tutkimaan kaikkia Shanghain mielenkiintoisia lähiöitä, Kiinan muista maakunnista puhumattakaan. Tämän tunteen kanssa on vain opittava elämään ja muistettava, että Kiina on 1,3 miljardin ihmisen jättivaltio ja Shanghaikin on väkiluvultaan yli neljä kertaa Suomen kokoinen. Kaiken näkemiseen ja kokemiseen ei riitä edes yksi elinikä. Pitää osata nauttia hetkestä ja päivä päivältä kertyvistä elämyksistä – ja toivottavasti viisastua niiden avulla hieman.